

Rekomendacje organizacji pozarządowej Fundacji MaMa dotyczące pracy domowej kobiet

Warszawa, 27 marca 2012

Rekomendacje organizacji pozarządowej Fundacji MaMa dotyczące pracy domowej kobiet

26 stycznia 2010 roku przekazałyśmy w Sejmie rekomendacje dotyczące nieodpłatnej pracy domowej kobiet, które były wspólnym wynikiem pracy członkiń Fundacji z powołanym do tego celu zespołem ekspertek. Rekomendacje spotkały się z szerokim zainteresowaniem ze strony różnych grup społecznych, organizacji pozarządowych, mediów, polityków. Ich wpływ na dyskurs dotyczący wizji współczesnej kobiety, a także postrzegania pracy kobiet na rzecz członków rodziny jest nieoceniony. Głos matek stał się słyszany i był swoistym głosem sumienia w kwestii rozwiązania prawnego i ustawodawczego nieodpłatnej pracy domowej.

Dwa lata po przekazaniu rekomendacji ponownie wznawiamy debatę o roli współczesnej gospodini domowej i zapraszamy do dyskusji polityczki i polityków czołowych partii rządzących, a także przedstawicieli szczebli władzy lokalnej. Dzisiaj głos zabieramy w okresie szczególnym - gorących politycznych i społecznych dyskusji nad podniesieniem wieku emerytalnego - docelowo: kobiet o 7 lat, mężczyzn o 2 lata. Kontekstem tych dyskusji pozostają niekorzystne społecznie procesy demograficzne: zawężona reprodukcja i szybko postępujący proces starzenia się naszego społeczeństwa.

Fundacja MaMa zabierając głos w dyskusji chce odnieść się do proponowanych obecnie rozwiązań emerytalnych, które pomijają ważną dla nas kwestię opieki.

Sprawowanie opieki nad członkami rodziny (przede wszystkim dziećmi, ale też niepełnosprawnymi, starszymi) tradycyjnie pozostaje domeną kobiet nie tylko w sensie normatywnym, ale i praktyki dnia codziennego. Potwierdzają to wyniki licznych badań realizowanych między innymi przez GUS, CBOS, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową czy Zespół Badań nad Kobietami i Rodziną IFiS PAN, które pokazują, że obciążenie pracą domową na rzecz rodziny jest w Polsce zdecydowanie większe w przypadku kobiet. Przygotowany w Instytucie Spraw Publicznych raport „Kobiety pracujące w domu same o sobie” 2011 autorstwa Karoliny Goś- Wójcickiej (ekspertki Fundacji MaMa) zwraca uwagę na fakt, iż w 2011 w Polsce na pełny etat pracę w domu wykonywało aż 1,64 mln osób. Są to głównie kobiety (1,46 mln), ale również mężczyźni (0,17 mln). Obciążenie pracą w domu jest szczególnie duże wśród kobiet wychowujących

dzieci do lat 6-ciu — tygodniowo poświęcają one prawie 49 godzin na pracę na rzecz swojej rodziny. Warto też zauważyć, że według szacunków wartość pracy w domu powiększyłaby wartość PKB aż o 30%. Temat pracy domowej, którą głównie wykonują kobiety, należy więc traktować poważnie i szukać systemowych rozwiązań zmierzających do polepszenia sytuacji osób pracujących w domu. Uważamy, że efekty pracy domowej wykonywanej przez kobiety w obszarze gospodarstw domowych na rzecz członków rodziny: wychowywanie, edukowanie i opiekowanie się dziećmi oraz osobami starszymi są dobrem publicznym.

Tymczasem praca domowa kobiet jest w debacie publicznej marginalizowana i spychana na dalszy plan. Z badań społecznych prowadzonych przez Fundację MaMa w 2009 roku wynika, że kobiety decydujące się na pracę dla rodziny na stanowisku „gospodyni domowej” często są dyskredytowane przez społeczeństwo i otoczenie. Ich praca nie jest brana poważnie, nie idą za nią udogodnienia, a już najmniej prestiż wykonywanych zajęć. Często też same kobiety deprecjonują swój wkład w budowanie kapitału społecznego, co prowadzi do poczucia frustracji i niezrozumienia.

Dotychczas sprawowanie opieki nad dziećmi i osobami starszymi spadało na barki rodzin, w tym głównie kobiet. Uważamy, że taka sytuacja musi ulec zmianie. W sytuacji zachodzących obecnie zmian demograficznych należy mieć świadomość, że zapotrzebowanie na opiekę będzie rosło, a kobiety zgodnie z nową ustawą podnoszącą wiek emerytalny mają być obecne na rynku pracy do późnych lat. Młode matki nie będą więc mogły liczyć na pomoc babć przy opiece nad dziećmi. Większe też będzie zapotrzebowanie na opiekę ze strony szybko powiększającej się grupy osób starszych.

Uważamy za niezmiernie ważne zdjęcie z kobiet wyłącznej odpowiedzialności za sprawowanie opieki. Odpowiedzialność i praca związana z opieką nad osobami potrzebującymi tej opieki musi zostać podzielona pomiędzy kobiety, mężczyzn i instytucje państwa. W szczególności oczekujemy więc:

- uwzględnienia okresów opiekuńczych nad małymi dziećmi (i innymi osobami wymagającymi opieki) w przygotowywanych rozwiązaniach emerytalnych,
- zaangażowania instytucji państwa w programy (edukacyjne w szkołach, kampaniach społecznych, etc) na rzecz sprawiedliwego podziału pracy domowej i przejmowania odpowiedzialności za pracę domową przez mężczyzn, w tym: dotyczących urlopów ojcowskich i wychowawczych,
- wsparcia osób i rodzin sprawujących opiekę nad swoimi członkami poprzez organizowanie wysokiej jakości ośrodków opiekuńczych,
- otoczenia ochroną ze strony państwa wszystkich osób sprawujących opiekę - niezależnie od płci, wieku czy relacji łączących opiekuna z osobą wymagającą opieki.

Znowelizowana ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie obowiązująca od sierpnia 2010 r. wprowadziła m.in. zakaz stosowania kar cielesnych wobec dzieci i wzmocniła ochronę ofiar przemocy. Badania wykonane przez 2010 r. TNS OBOP na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki społecznej potwierdziło, że kobiety znacznie częściej padają ofiarą przemocy w rodzinie niż mężczyźni, z kolei wg raportu Fundacji „Zadbać o świat” (2006) nieopłacanie i niedocenywanie wykonywanej przez kobiety pracy domowej jest jedną z głównych przyczyn takich negatywnych zjawisk jak właśnie przemoc wobec kobiet. Do innych zjawisk należą: zbyt mały udział kobiet w życiu publicznym czy ubóstwo.

1 stycznia 2011 r. weszła w życie ustawa, która zakazuje dyskryminacji ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, religię, wyznanie, światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Ustawa ta nadal nie gwarantuje kobietom równego prawa do zatrudnienia i awansów oraz do jednakowego wynagrodzenia za pracę o tej samej wartości. Zalecamy, aby podjęto starania nad uchwaleniem ustawy o równych płacach kobiet i mężczyzn pracujących na tych samych stanowiskach i z takimi samymi kompetencjami lub wykorzystaniem już istniejącej ustawy do wyegzekwowania równych płac kobiet i mężczyzn.

Ponadto kulturowo zawody kojarzone jako kobiece (głównie z sektora opiekuńczego) są niżej płatne i jest to rodzaj bardzo trudnej do sprecyzowania dyskryminacji, a przeciwdziałanie jej na gruncie prawnym/ustawodawczym byłoby trudne do wyegzekwowania czy wręcz niemożliwe. Dlatego zalecałybyśmy także podjęcie działań mających na celu zmianę świadomości społecznej dotyczącej tych zawodów.

Fundacja MaMa zdaje sobie sprawę z powagi zagadnienia, dlatego postanawia dążyć do szerokich i kompleksowych zmian społecznych i ustawowych – w szczególności mających na celu poprawę sytuacji matek. Zdajemy też sobie sprawę, że proces zmian jest długotrwały. Poprzez przedstawione dla rządu rekomendacje chcemy określić pożądane kierunki zmian i konsekwentnie dążyć do realizacji.

Ze względu na złożoność tematyki nasze propozycje podzieliłyśmy na kilka ważnych kwestii, takich jak: sprawiedliwość społeczna, ekonomia, edukacja. Polityka nakierowana na rodzinę winna być rozpatrywana całościowo, jako interdyscyplinarne działanie nastawione na współpracę międzyresortową, a w efekcie równomierne i równoczesne wprowadzanie zmian mających na celu poprawę sytuacji kobiet i rodzin w Polsce.

Uważamy, że kwestia podziału odpowiedzialności za opiekę i pracy domowej jest częścią myślenia o rodzinie i społeczeństwie jako całości.

I Sprawiedliwość społeczna

Od 20 lat publikowany jest przez UNDP (Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju) raport, w którym bierze się pod uwagę szereg pozarynkowych czynników decydujących o jakości życia. Podejście rynkowe ma bowiem tę wadę, że sprawiedliwość społeczną spycha na dalszy plan, a matek często nie umieszcza w przestrzeni rozważań. Dlatego celem proponowanych rozwiązań jest wypełnienie luk w dziedzinie zabezpieczeń społecznych dla osób pozostających w domu i wykonujących prace nieodpłatne.

Aby zagwarantować im właściwy status społeczny Fundacja MaMa proponuje **uznanie nieodpłatnej pracy domowej kobiet i wychowywania dzieci za pracę i wartość społeczną.**

Dążenie do tego odbywać się ma poprzez różne formy polityki społecznej, ale i polityki dotyczącej edukacji, zdrowia, kultury i rozwoju regionalnego.

Fundacja MaMa zaleca:

1. Zapewnienie każdej rodzinie bez względu na liczbę dzieci i stan majątkowy instytucjonalnej pozarodzinnej opieki nad dziećmi. Opieka ta powinna się wiązać z powszechnym dostępem do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej i szkolnej. Oznacza to tym samym poprawienie dostępu i dbanie o jej jakość. Według Rekomendacji Rady Europejskiej z marca 2002 r. w sprawie opieki nad dziećmi (92/241/EEC) „Kraje członkowskie powinny podejmować intensywne działania umożliwiające kobietom i mężczyznom godzenie ich obowiązków zawodowych z rodzinnymi i wziąć na siebie odpowiedzialność za rozwój różnych form opieki nad dziećmi”. Z badań Eurostat (2007) wynika, że zapewnianie opieki instytucjonalnej nad dziećmi owocuje wyższymi wskaźnikami aktywności zawodowej kobiet. Zdaniem Fundacji MaMa zapewnienie opieki nad dziećmi jest warunkiem koniecznym, aby matki mogły wrócić na rynek pracy, a wcześniej miały możliwość doszkalania się, a nawet przekwalifikowania. Możliwymi rozwiązaniami są:

1.1 Zapewnienie każdej rodzinie i każdemu dziecku przedszkola, żłobka lub innych pozarodzinnych form opieki. Wprowadzenie tak zwanej „ustawy żłobkowej” jest dobrym rozwiązaniem dotyczącym znalezienia alternatywnych do instytucjonalnych form opieki przedszkolnej. Po roku od jej wprowadzenia nie wszystko działa tak, jak miało:

- Zrzucenie całej odpowiedzialności na samorządy okazało się zbyt trudnym wyzwaniem. Małe miasta nie mają środków w budżecie na tworzenie nowych żłobków czy klubików.

- Nowe przepisy miały umożliwić matkom powrót do pracy, a dzieciom zapewnić dobrą i kompetentną opiekę na wysokim poziomie. Nowa ustawa miała ułatwić założenie żłobka, klubu dziecięcego, w których dzieci mogą spędzać do 5 godzin, oraz ułatwić zakładanie przykładowych żłobków dofinansowanych z Funduszu Świadczeń Socjalnych. Jednak nowych miejsc w żłobkach jest nadal bardzo mało.

- Klubiki okazały się rzadkością, a podwyżki opłat za publiczne przedszkola czy żłobek są bardzo dużym obciążeniem dla tysięcy domowych budżetów.

Jeśli gminy nie stać na tworzenie nowych instytucji opieki być może dobrym rozwiązaniem byłoby skorzystanie z ustawy żłobkowej i dofinansowanie przez gminy tych dzieci, które uczestniczą w zarejestrowanych niepublicznych żłobkach.

1.2. Zapewnienie bezpłatnej lub niskopłatnej, dostępnej dla wszystkich rodzin (w tym również dzieci niepełnosprawnych) opieki instytucjonalnej (przedszkoli, żłobków lub innych form opieki) poprzez dofinansowanie jej z pieniędzy publicznych oraz dbanie o odpowiednią infrastrukturę i obecność ww. form opieki wszędzie tam, gdzie jest ona potrzebna (włączając nowo planowane inwestycje deweloperskie na osiedlach, w mniejszych miastach i na ich obrzeżach, a także na wsiach).

1.3. Zapewnienie powszechnego dostępu do wysokiej jakości opieki i edukacji. Rodzice powinni mieć prawo do decydowania o jakości edukacji i do wpływania na kształt opieki nad dziećmi na poziomie lokalnym. Uściślając, ośrodki sprawujące opiekę nad dziećmi powinny współpracować z rodzicami na poziomie lokalnym. Zwiększyłoby to poczucie bezpieczeństwa rodziców powierzających swoje dzieci pod opiekę oraz zbliżyło formę i jakość opieki do potrzeb i oczekiwań. Współpraca powinna polegać, między innymi, na otwartych konsultacjach społecznych oraz wpływie rodziców na formy opieki nad dziećmi.

1.4. Dostosowanie godzin otwarcia przedszkoli i żłobków do potrzeb rodziców i opiekunów. Zapewnienie dłużej otwartych placówek oraz opieki zmianowej, czyli porannej i popołudniowej. Coraz częściej preferowany elastyczny czas pracy wymusza na matkach dostosowanie się do potrzeb rynku. Kobiety, którym oferuje się elastyczny czas pracy, często nie mogą jej podjąć z powodu niemożności zostawienia dziecka w przedszkolu. Sugerujemy wypracowanie modelu w którym rodzic może posłać dziecko do przedszkola lub żłobka w niepełnym wymiarze godzin.

1.5. Otwarcie nowych państwowych placówek opiekuńczych dla dzieci (tzw. klubiki), gdzie opieka nad dziećmi jest sprawowana na godziny. Byłoby to lepsze i tańsze niż przedszkola rozwiązanie dla matek pracujących w elastycznym czasie pracy. Wprowadzona w 2011 roku ustawa zakłada powstawanie takich form opieki pozaszkolnej, ale potrzeba więcej informacji dotyczącej praktycznych porad, jak zakładać klubik lub domowe przedszkole.

Dotyczy to głównie terenów, które są poza obrębem miejskim i gdzie dostęp do opieki instytucjonalnej jest nikły.

1.6. Promowanie, informowanie i wspieranie alternatywnych form opieki, takich jak przedszkola przyzakładowe i informowanie o możliwości odliczeń podatkowych dla pracodawców partycypujących w kosztach opieki nad dziećmi.

1.7 Wsparcie roli opiekuna dziennego promowanego w „Ustawie żłobkowej”, który z założenia ma zajmować się maksymalnie pięciorgiem dzieci. Zbyt mała liczba rozpisanych konkursów spowodowała bardzo niski odsetek zatrudnionych opiekunów. Warto byłoby naciskać na gminy, aby rozpisowały więcej konkursów na opiekuna dziennego.

Dodatковым problemem są zbyt niskie stawki godzinowe dla niań i opiekunów dziennych ustalane uchwałami przez gminy.. To powoduje, że opieka dobrej jakości nadal pozostaje w szarej strefie.

2. Opieka nad osobami starszymi

2.1. Według przyjętej w styczniu 2011 roku ustawy antidyskryminacyjnej powinna obejmować wszystkie grupy społeczne również osoby starsze we wszystkich sferach życia. Niestety, ustawa nie zapewnia osobom starszym należytej ochrony. W prawie wszystkich społecznościach to kobiety przejmują po obowiązku rodzicielskim obowiązek sprawowania opieki nad osobami starszymi, czyli rodzicami i teściami. Postulujemy stworzenie przepisów zapewniających wspólne rozliczanie podatkowe opiekuna i osoby poddającej się tej opiece.

2.2. Dostępność usług opieki domowej nad osobami dorosłymi jest bardzo ograniczona. Fundacja MaMa proponuje dążenie do tworzenia alternatywnych form pomocy w opiece nad osobami dorosłymi.

II Ekonomia

Praca domowa kobiet, która jest często niewidoczna rynkowo, musi stać się przedmiotem realnego uznania jej na płaszczyźnie prawnej, społecznej i ekonomicznej w trzech specyficznych aspektach: ubezpieczeń zdrowotnych, emerytury, samozatrudnienia.

1. W dziedzinie ubezpieczeń zdrowotnych zaleca się objęcie przez państwo ubezpieczeniem zdrowotnym wszystkich matek, których dzieci nie ukończyły trzech lat. Ochroną powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego objęte są wszystkie kobiety w ciąży, dzieci, matki pracujące oraz matki zarejestrowane jako bezrobotne. Fundacja MaMa

postuluje kompleksowe objęcie ubezpieczeniem matek dzieci do 3 roku życia, ponieważ jest to okres życia dzieci, w którym kobiety mają utrudniony powrót na rynek pracy ze względu na niedostateczny dostęp do instytucjonalnej opieki nad dziećmi.

2. W dziedzinie zabezpieczenia emerytalnego

Biorąc pod uwagę fakt, że kobiety - ze względu na przerwy związane z urodzeniem dziecka i urlopem wychowawczym mają odprowadzaną niższą składkę, co powoduje zmniejszenie ich przyszłej emerytury, postulujemy:

2.1. Podniesienie przez państwo wysokości składek, jakie wpłacane są do funduszy emerytalnych za rodziców, a w większości za matki wtedy, gdy są one na urlopie wychowawczym. Obecne składki są bardzo niskie, co wpływa niekorzystnie na wysokość emerytury kobiet. Docelowo składki powinny być równoważne ze składkami za okres pracy, co byłoby rzeczywistym dowartościowaniem opieki nad dziećmi i do czego dąży się obecnie w wielu krajach UE.

2.2. Składki za rodzica opiekującego się dziećmi (głównego opiekuna) powinny być wpłacane niezależnie od tego, czy pracuje on/a, jest samozatrudniony/a, czy pracował/a przed podjęciem opieki. Rozwiązaniem mogłoby być wprowadzenie dodatkowych składek za okres opieki nad dzieckiem na określony czas (np. do 1 roku), które nie byłyby zależne od aktywności zawodowej. Takie rozwiązanie ułatwiłoby podejmowanie decyzji o aktywności zawodowej i łączeniu pracy, na przykład w ograniczonym wymiarze, z opieką nad dzieckiem.

2.3. Uważamy za sprawę pilną wyrównanie praw kobiet pracujących na własny rachunek, które obecnie nie mają prawa do składek emerytalnych za okres opieki nad dzieckiem, mimo iż zmuszone są do zawieszenia swojej działalności gospodarczej. Za osoby te powinny być opłacane przez budżet państwa składki emerytalne analogicznie jak za osoby wykonujące pracę najemną.

2.4. Biorąc pod uwagę fakt, że poważnym problemem społecznym jest brak regulacji dotyczących zabezpieczenia finansowego osób (przeważnie kobiet) wykonujących nieodpłatną pracę w domu na rzecz rodziny i niepracujących zawodowo, Fundacja MaMa uważa, że należałoby szukać rozwiązań prawnych umożliwiających wliczenie do emerytury okresu zajmowania się domem i wychowywania dzieci. W tej kwestii trudno jest

o proste rozwiązanie. W niektórych krajach UE istnieje możliwość odprowadzania składek emerytalnych przez męża lub partnera i dzielenie emerytury między małżonków/partnerów.

3. Dotychczasowe formy pomocy finansowej dla matek (lub ojców) przerywających pracę, by opiekować się dziećmi, są niewystarczające.

3.1. Uważamy, że kobiety (lub mężczyźni) prowadzące własne firmy powinny mieć prawo do dodatku wychowawczego. Spowoduje to wyrównanie praw kobiet prowadzących działalność gospodarczą z prawami kobiet zatrudnionych na umowę o pracę

3.2. Dostęp do zasiłku wychowawczego docelowo powinien objąć wszystkich rodziców (głównych opiekunów).

4. Wyrównywanie szans rodziców dzieci niepełnosprawnych

4.1. Wyrównywanie szans do emerytury: w przypadku rodzica stale zajmującego się dzieckiem niepełnosprawnym i rezygnującego z pracy na rzecz opieki nad nim, zalecamy wprowadzenie najniższego uposażenia pielęgniarce. Lata pracy nad rehabilitacją dziecka wliczone zostałyby do emerytury opiekuna.

4.2. Ułatwienie osobom zajmującym się opieką nad dziećmi niepełnosprawnymi godzenia opieki z życiem zawodowym: prawo do świadczeń na opiekę nad osobami niepełnosprawnymi nie powinno być warunkowane rezygnacją z pracy zawodowej.

Dorośli niepełnosprawni powinni być poddani systemowej opiece państwa, gdyż opieka nad dzieckiem niepełnosprawnym nie kończy się z chwilą osiągnięcia przez niego pełnoletniości. W takiej sytuacji jest ona sprawowana dożywotnio, a relacja opiekun i zaopiekowany pozostaje relacją matka – dziecko. W sytuacji sprawowania opieki nad osobami niepełnosprawnymi sugerujemy stworzenie możliwości zatrudnienia opiekuna dziecka na stanowisku asystenta osoby niepełnosprawnej, ewentualnie rekompensatę utraconych zarobków.

5. Jeśli z powodu niedostatecznej sieci instytucji opiekuńczych nad dzieckiem w wieku przedszkolnym opieka pozostaje w gestii rodziny, sytuacja ta powinna być wynagradzana np. w formie dopłaty do opiekunek.

6. Uchwalenie ustawy o równych płacach kobiet i mężczyzn (na tych samych stanowiskach, z takimi samymi kompetencjami).

7. Sugerujemy również wprowadzenie zmian ustawowych sprzyjających zwiększeniu aktywności zawodowej kobiet, w tym obowiązkowe urlopy dla ojców dzieci.

III. Edukacja

Ponieważ brakuje edukacji seksualnej i rzetelnego wychowywania dzieci i młodzieży do życia w rodzinie w placówkach wychowawczych, a także pomijane są kwestie równości płci w przedszkolnych i szkolnych programach edukacyjnych, dzieci i dorastająca młodzież nie mają pozytywnych wzorców związanych z pojmowaniem pracy domowej. Fundacja MaMa zaleca:

- Propagowanie równościowych programów w przedszkolach i w szkołach, mających na celu między innymi edukowanie dzieci w sferze podziału pracy domowej i dzielenia opieki nad wymagającymi tego członkami rodziny.

- Zniesienie segregacji płciowej w szkołach w zakresie przedmiotów takich jak WF i zajęcia plastyczne, informatyczne i ZPT. Pozwoli to dziewczynkom i chłopcom wyjść poza role przypisane im kulturowo.

- Zapewnienie dzieciom profesjonalnej edukacji *genderowej* co przyczyni się do promowania wśród dzieci ról społecznych i zawodowych dotychczas mniej popularnych wśród kobiet (inżynieria, informatyka) i mężczyzn (pielęgniarska, opiekun przedszkolny).

- Stworzenie skierowanych do mężczyzn i kobiet programów związanych z propagowaniem równości w podziale prac domowych.

Powyższe rekomendacje są głosem w dyskusji politycznej w kwestii emerytur kobiet z uwzględnieniem podziału odpowiedzialności za opiekę na państwo i rodzinę. Są one przyczynkiem do prac nad projektem konkretnych ustaw.

Stanowią one efekt pracy zespołu ds. nieodpłatnej pracy domowej Fundacji MaMa oraz projektu badania Listy Czynności Domowych (listopad 2009).

Powyższe rekomendacje są uaktualnioną wersją z roku 2010 i zostały opracowane na bazie doświadczeń przy tworzeniu poprzedniej, a także uzupełnione o pokłosie debaty publicznej, którą zapoczątkowały rekomendacje w wersji pierwotnej. Uzupełnienia dotyczą min. nowych ustaw, a także doświadczeń w ich praktycznym stosowaniu.

Niniejsze (2012 r.) uzupełnienia zostały opracowane przez zespół w składzie:

• **Zespół Fundacji MaMa:**

Sylwia Chutnik

Anna Pietruszka- Drózdź

Patrycja Dołowy

• **Zespół ekspercki:**

Dr hab. Danuta Duch-Krzysztosek (prof. w Instytucie Filozofii i Socjologii IFiS PAN i w Akademii Pedagogiki Specjalnej)

Karolina Goś- Wójcicka (koordynatorka kampanii Zrobione Docenione Wiele Warte)

Pierwotna wersja rekomendacji (2010 r.) została opracowana przez zespół w składzie:

Zespół Fundacji MaMa:

Sylwia Chutnik

Julia Kubisa

Anna Pietruszka- Drózdź

Patrycja Dołowy

Zespół ekspercki:

Prof. dr hab. Małgorzata Fuszara (Instytut Stosowanych Nauk Społecznych, Uniwersytet Warszawski)

Dr hab. Danuta Duch-Krzysztosek (prof. w Instytucie Filozofii i Socjologii IFiS PAN i w Akademii Pedagogiki Specjalnej)

Irena Wójcicka (Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk)

Joanna Piotrowska (prezeska Fundacji Feminoteka)

Fundacja MaMa

MaMa

ul. Starościńska 1/3 lok.3
02-516 Warszawa

www.fundacjamama.pl

697 971 113

Karolina Goś- Wójcicka (koordynatorka kampanii Zrobione Docenione Wiele Warte)
przy wsparciu uniwersyteckiej Kliniki Prawa.

Kontakt

Anna Pietruszka-Drózdź

ania@fundacjamama.pl

697971113

KRS: 0000252539 Konto: ING Bank Śląski

REGON: 140474436 Oddział Warszawa

NIP: 7010011919 43 1050 1041 1000 0023 0658 1790